

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3121/2018. (IV. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 45.Pf.633.889/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló egyedi ügyben (a továbbiakban: egyedi ügy) alperesként vett részt. Az egyedi üggyel összefüggésben az egyedi ügy felperese (a továbbiakban: felperes) és a per tárgyát képező ügylet adósa (a továbbiakban: adós) 2008. április 3-án megállapodtak abban, hogy a felperes 1 700 000 Ft összegű változó törlesztésű devizaalapú kölcsönt nyújt az adósnak egy személygépkocsi megvásárlásához. A felperes és az indítványozó 2008. április 7-én szerződést kötöttek, melynek értelmében az indítványozó készfizető kezességét vállalt az adósnak a kölcsönszerződésből eredő tartozásaiért. Az indítványozó ennek során kijelentette, hogy a kölcsönszerződés és a hozzá tartozó általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ászf) tartalmát ismeri. 2010. november 9-én a felperes és az adós fix törlesztésű devizaalapú kölcsönre módosították a kölcsönszerződést. A felperes 2014. május 21-én élt vételi jogával, 2014. augusztus 7-én egyenlegközlőt küldött az adósnak, amelyben megjelölte a tartozás összegét, majd 2015. április 23-án elszámolt az adóssal. Később, 2015. szeptember 8-án a felperes fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő az adóssal és az indítványozóval szemben. A fizetési meghagyás az adóssal mint I. rendű kötelezettel szemben 2015. október 16-án emelkedett jogerőre.
- [3] Az egyedi ügyben a felperes keresetével kérte a bíróságot, hogy az indítványozót 691 427 Ft tőke, ennek 2015. szeptember 23-ától a kifizetés napjáig számított törvényes késedelmi kamata, valamint a perköltség megfizetésére kötelezze.
- [4] Az indítványozó vitatta a kereseti követelés jogalapját. Álláspontja szerint a szerződés a megkötésekor hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 200. § (2) bekezdése, 205. §-a és 217. §-a alapján nem jött létre, ugyanis a készfizető kezességéről szóló szerződés a kölcsön összegére, illetve az adóssal kötött kölcsönszerződésre vonatkozóan semmilyen adatot, összepszerűséget nem tartalmaz. Továbbá részére nem adták át sem a kölcsönszerződést, sem az ászf-et, sem az üzletszabályzatot. Az ászf-et a felek nem tárgyalták meg egyedileg, ezért az nem vált a készfizető kezességéről szóló szerződés részévé. A felperes nem igazolta azt sem, hogy a készfizető kezességéről szóló szerződést aláíró betéti társaság (a továbbiakban: bt.) a felperes nevében járt el, és az nem is volt jogosult a nevében eljárni.
- [5] Az indítványozó álláspontja szerint nem teljesültek a szerződések megkötésének idején hatályos, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) egyes rendelkezése, nevezetesen a 21. § (2) bekezdése sem. A kölcsönszerződés semmis, mert az e rendelkezésekben meghatározott tartalmi elemek hiányoznak belőle, továbbá noha a kölcsön összege 1 700 000 Ft, devizanemként a CHF került feltüntetésre, a törlesztőrészlet viszont nincs CHF-ban meghatározva.
- [6] A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) helyt adott a felperes keresetének. Az indítványozót marasztaló ítélet indokolásában mindenekelőtt arra mutatott rá, hogy a kölcsönszerződés létrejött, mert megfelelt a törvényben meghatározott követelményeknek. A felperes a régi Ptk. 219. § (1) bekezdése alapján jogosult volt meghatalmazott útján jognyilatkozatot tenni, a bt. a régi Hpt. 2. mellékletének 1. fejezet 12. b) pontja értelmében ügynöknek minősült. Minderre tekintettel a bt. jogszerűen írta alá a kölcsönszerződést. A PKKB azt is megállapította, hogy a kölcsönszerződés mind a régi Ptk., mind a régi Hpt. szerinti tartalmi követelményeknek megfelel. Az adós aláírta az ászf-et, amely ezáltal a kölcsönszerződés részévé vált. A kölcsönszerződésben ugyan eltér a kirovó és a lerovó pénznem, ez azonban nem akadályozza a szerződés létrejöttét, mert meg van

benne határozva a kölcsönösszeg forintban. A törlesztőrészletek száma, esedékessége és az egyes törlesztőrészletek forintban megjelölt összege is feltüntetésre került. A PKKB ezzel összefüggésben utalt az 1/2016. polgári jogegységi határozat IV/2. pontjára is.

- [7] A kölcsönszerződés az elsőfokú ítélet indokolása szerint tartalmazza árfolyamváltozás hatására történő figyelmeztetést, ezért azt az „általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó” felismerhette. A régi Ptk. 273. § (1) bekezdése szerint a kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt, az indítványozó tehát – tekintettel a régi Ptk. 4. § (4) bekezdésében foglalt generálklauzulára – felróható magatartására – a tájékozódás elmulasztására – tekintettel nem mentesülhet.
- [8] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélettel szemben. Vitatta, hogy a bt. a Hpt. hivatkozott melléklete szerinti ügynökként járhatott el, az ilyen ügynök ugyanis önállóan nem vállalhat kötelezettséget. Az a tény, hogy a fél aláírja az ászf-et vagy az ászf megismerésétől szóló kikötést, nem teszi a dokumentumot egyedileg megtárgyalttá. A kölcsönszerződés nem tartalmazza a törvény által előírt tartalmi elemeket. A felperes elmulasztotta tájékoztatási kötelezettségét, annak ellenére, hogy a kezessel szemben ugyanolyan kötelezettségek terhelték, mint az adóssal szemben.
- [9] A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Ítéletének indokolásában hivatkozott a régi Hpt. 210. § (1) bekezdésére, amelynek a kölcsönszerződés megfelelt. A felperes által becsatolt okirati bizonyítékokra figyelemmel a Fővárosi Törvényszék egyetértett azzal a megállapítással, hogy a bt. kapott meghatalmazást a kölcsönszerződés aláírására, és mivel bejelentette a bt.-t a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeleténél, ezért az a Hpt. mellékletének hivatkozott pontja értelmében ügynöknek minősült. A képviseleti jogosultság helytállóságát igazolja a felperes által hivatkozott 2/2016. számú Polgári Elvi Döntés is. A Fővárosi Törvényszék megerősítette továbbá a PKKB-nak azt az érvét, hogy az indítványozótól elvárható lett volna, hogy tisztában legyen annak tényével, hogy a tartozás devizában áll fenn, ezért annak mértéke a deviza értékének megfelelően változhat. Hasonlóképp egyetértett a Fővárosi Törvényszék a kölcsönösszeg feltüntetésének kérdésében is: a kölcsönszerződés tárgya megfelelően meghatározásra került azáltal, hogy tartalmazza a kölcsönösszegét forintban, rögzíti továbbá a kirovó pénznemet, valamint a törlesztőrészletek számát, összegét, esedékességét. Az indítványozó fellebbezését ezért alaptalannak találta.
- [10] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással utóbb kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben a PKKB ítéletére kiterjedően kérte a jogerős ítélet megsemmisítését. Érvelését az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, R) cikk (2) bekezdésére, T) cikk (1) bekezdésére, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapította.
- [11] Az indítványozó mindenekelőtt azt kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, hogy a felperes nem tájékoztatta őt az adóssal való szerződésmódosításról, amelyre 2010. november 9-én került sor, továbbá arról sem, hogy az adós késedelembe esett, ezért a felperes 2014. május 21-én feladott levelével a kölcsönszerződést felmondta. Kötelezettségeiről csak a fizetési meghagyás útján szerzett tudomást. A felperes továbbá elmulasztotta azt a jogszabály szerinti tájékoztatási kötelezettséget, amely őt nemcsak az adóssal, de vele mint kezessel szemben is terhelte. Ugyancsak jogsértő volt a régi Hpt. 2. melléklet 1. fejezet 12. b) pontjának alkalmazása, mert a bt. nem járhatott volna el a felperes nevében a szerződéskötés során. Az eljáró bíróságok szelektíven értékelték a perben előadottakat, és kizárólag a felperes álláspontját alátámasztó bizonyítékokra voltak tekintettel. Ez a szelektív eljárás ellentétes a bírói függetlenség és pártatlanság követelményeivel is. Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy a bíróságok a terhére rótták, hogy nem tájékozódott kellőképpen a kezességvállalás és a devizaalapú kölcsönszerződés kockázatairól.
- [12] Az indítványozó utalt továbbá arra is, hogy a bizonyítékok szelektív értékelése az Alaptörvény tételesen hivatkozott rendelkezései mellett jogorvoslati jogának sérelmét is eredményezték.
- [13] Hiánypótló beadványában az indítványozó hivatkozott a bírói függetlenség követelményére és annak megsértésére az egyedi ügy folyamán, valamint ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság 20/2017. (VIII. 18.) AB határozatára, továbbá kiemeli, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének, valamint T) cikk (1) bekezdésének sérelmein keresztül is megvalósult a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26-27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.

- [15] Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, valamint T) cikk (1) bekezdése nem minősülnek Alaptörvényben biztosított jognak, a B) cikk (1) bekezdése alapján pedig – az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében – csak a visszaható hatály tilalma, illetve a kellő felkészülési idő hiánya esetén van helye alkotmányjogi panasznak {3007/2018. (I. 22.) AB végzés, Indokolás [16]}. Ilyenre az indítvány nem tartalmaz hivatkozást. Az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, továbbá R) cikk (2) bekezdésére és T) cikk (1) bekezdésére alapított részében ezért nem felel meg az Abtv. 27. §-ának.
- [16] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [17] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását abban látta, hogy a bíróságok nem tettek kellően eleget indokolási kötelezettségüknek, illetve elmulasztották bizonyítási kötelezettségüket, mert nem adtak helyt az indítványozó bizonyítási indítványainak. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot {lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [18] A Fővárosi Törvényszék az irányadó jogszabályi rendelkezések ismertetése mellett döntött az ügy elsődleges kérdésében, vagyis a kölcsönszerződés érvényes létrejöttét illetően, továbbá elbírálta azt a kérdést is, hogy az adott körülmények között milyen mértékű előrelátás volt elvárható az indítványozótól. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem észlelt olyan körülményt, amely arra utalna, hogy a Fővárosi Törvényszék – vagy a PKKB – ne mutatták volna be kellő részletességgel a döntéseik alapjául szolgáló indokokat. A jelen ügyben ezért nem merül fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sem önmagában vett, sem az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével és T) cikk (1) bekezdésével együttes értelmezéséből levezethető olyan sérelme, amely az Abtv. 29. §-a alapján a panasz befogadását indokolná.
- [19] Hasonlóképp nem tartalmaz az indítvány olyan, alkotmányjogilag releváns érvet, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapvető jog részjogosítványának minősülő bírói függetlenség és pártatlanság sérelmét valószínűsítene, ezért a panasz az Abtv. 29. §-a alapján erre a megfontolásra tekintettel sem fogadható be.
- [20] Az indítványozó – az Alaptörvény irányadó rendelkezésének megjelölése nélkül – utalt jogorvoslathoz való jogának közvetett sérelmére. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben kiemeli, hogy a jogorvoslathoz való – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított – alapvető jog azt követeli meg, hogy az érintett ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el, és a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [36]}. Az indítványozó élt a rendelkezésére álló rendes jogorvoslati lehetőséggel, önmagában annak ténye, hogy a Fővárosi Törvényszék nem helyezi hatályon kívül az indítványozóra nézve hátrányos elsőfokú döntést, nem veti fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét.

[21] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. március 5.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1910/2017.

